

Reģionu komitejas atzinums “Kaimiņattiecības krustcelēs: Eiropas kaimiņattiecību politikas īstenošana 2013. gadā”

(2015/C 019/10)

Ziņotājs	Olgierd Geblewicz (PL/PPE) Rietumpomožes vojevodistes maršals
Atsauces dokuments	Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Kaimiņattiecības krustcelēs: Eiropas kaimiņattiecību politikas īstenošana 2013. gadā” (JOIN (2014) 12 final)

I. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

REĢIONU KOMITEJA

Svarīgākie punkti

1. vēlas uzsvērt, ka Eiropas kaimiņattiecību politikai (EKP) kā Eiropas Savienības (ES) ārpolitikas instrumentam ir liela nozīme. EKP ir paredzēta Savienības dienvidu un austrumu kaimiņvalstīm, un tās mērķis ir nostiprināt šo kaimiņvalstu attiecības ar ES;
2. norāda, ka attiecības EKP ietvaros ir daudzus aspektus un līmeņus aptverošas un ka arī pārvaldība tiek īstenota vairākos līmeņos, un tāpēc ir jāatbalsta EKP reģionālā un vietējā dimensija, kas papildina valstu valdību sadarbību;
3. tāpēc aicina jaunielcelto Augsto pārstāvi iesaistīt gan ES valstu, gan EKP valstu vietējās un reģionālās pašvaldības politikas tālākajā attīstīšanā un cieši sadarboties ar RK, lai uzlabotu EKP saturu, īstenošanu un akceptanci vietējā līmenī;
4. uzsver arī to, ka ir jānodrošina lielāka pasākumu elastība un jāievieš individualizēta un konkrētajam gadījumam atbilstīga pieeja, lai atbalstītu demokrātiskas pārmaiņas un ekonomikas reformas atsevišķās saņēmējvalstīs;
5. uzsver šādu divu iniciatīvu nozīmi: Austrumu partnerība un Savienība Vidusjūrai; tās veido EKP reģionālo dimensiju un ir ne vien ES tematiskās politikas sastāvdaļa, bet arī dažu ES dalībvalstu ārpolitikas prioritārās jomas kā valsts un reģionālajā, tā vietējā līmenī;
6. aicina zemākos publiskās pārvaldes līmeņus aktīvāk iesaistīties un sniegt lielāku ieguldījumu EKP īstenošanā. Reģionu komiteja (RK) ir izveidojusi divus vienlaicīgi darbojošos dialoga un sadarbības forumus; šie forumi ir Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu reģionālo un vietējo pašvaldību asambleja (ARLEM) un Austrumu partnerības valstu un ES valstu reģionālo un vietējo pašvaldību konference (CORLEAP), un tas dod iespēju attīstīt šo EKP dimensiju, izvēršot konkrētu sadarbību un tiešu dialogu vietējā un reģionālajā līmenī;
7. augstu vērtē Eiropas Savienības centienus, kuru mērķis ir, sniedzot atbilstīgu finansiālo un tehnisko atbalstu saņēmējvalstīm EKP ietvaros, atbalstīt konstitucionālo un ekonomisko reformu procesus, un tāpēc ir vajadzīgi turpmāki vienkāršošanas un organizēšanas pasākumi. Kaimiņvalstīm paredzētais ES atbalsts jāpalielina atkarībā no konstitucionālo pārmaiņu progresa, demokratizācijas līmeņa, tiesiskuma, kā arī sieviešu un vīriešu līdztiesības ieviešanas; ņemot vērā nesenos traģiskos notikumus, progress šajās jomās vajadzīgs īpaši steidzami. Tam jāizpaužas kā cilvēktiesību pilnīgai ieviešanai un tādējādi, ka attiecīgās valstis piešķir pilntiesīga pilsoņa statusu visu reliģisko un etnisko minoritāšu pārstāvjiem;
8. vērš uzmanību uz to, ka pareizas atbalsta programmu un instrumentu prognozēšanas, plānošanas, īstenošanas un uzraudzības procesā būtiska nozīme ir reģionālajam un vietējam līmenim, un aicina arī nodrošināt reģionālajam un vietējam pašvaldībām vieglāku piekļuvi finanšu līdzekļiem un vienkāršot attiecīgos mehānismus un procedūras;

9. uzsver, ka zemākajos publiskās pārvaldes līmeņos jāveicina spēcīgas un demokrātiskas pārvaldības nostiprināšanās, un norāda uz vietējās demokrātijas jautājumu partnervalstīs, kā arī uz problēmām saistībā ar pašvaldību darbību. Tāpēc RK atbalsta decentralizācijas procesu, it īpaši nodokļu jomā, un aicina sekmēt augšupējas iniciatīvas un atzīt pašvaldību nozīmi nepieciešamo iekšpolitisko reformu īstenošanā.

Ievadpiezīmes

10. uzsver, ka 2013. gadā norisinājās ārkārtīgas pārmaiņas Eiropas kaimiņattiecību politikas aptvertajā teritorijā. EKP mērķis ir izveidot īpašas attiecības starp ES un konkrētajām kaimiņvalstīm, lai palielinātu drošību un labklājību, kā arī lai uzlabotu kaimiņattiecības; pagājušajā gadā īstenotas dažas no šīm EKP iecerēm, bet vairākkārt arī ciesta neveiksme. EKP kopumā ir kritiski jāanalizē, lai izvērtētu, vai tās pašreizējais veids ir piemērots;

11. pozitīvi ir tas, ka sarežģīto demokrātijas reformu temps dažās dienvidu kaimiņvalstīs, piemēram, Tunisijā, Marokā, un zināmā mērā Ēģiptē, ir paātrinājies. Turklāt 2013. gada novembrī tika apstiprināti divi asociācijas nolīgumi (tostarp dokumenti par padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu) ar divām austrumu kaimiņvalstīm, t. i., Gruziju un Moldovu, un 2014. gadā ar Ukrainu. Pēc tam, kad Gruzija un Moldova parakstīja minētos nolīgumus, noslēdzās ilga sarunu process un tika radīts pamats, lai sagatavotu nolīgumos iekļauto saistību īstenošanas programmas;

12. konstatē tomēr, ka 2013. gads bija arī daudzu politisko turbulenču un sociālekonomisko krīžu laiks daudzās EKP aptvertajās valstīs. Draudi valstu un reģionu drošībai (gan dienvidu, gan austrumu kaimiņvalstīs, ko aptver EKP) ir daudzkārhojušies. Dramatiskie notikumi Ukrainā, pilsoņu karš Sīrijā, kā arī izraēliešu un palestīniešu konflikta eskalācija norāda, ka aizvien vairāk ir vajadzīga konsekventa Eiropas politika, kas veicina stabilitāti un kam ir spēcīga vietējā un reģionālā dimensija;

13. aicina veikt atbilstīgus pasākumus, lai vietējām iestādēm palīdzētu pārvarēt humanitārās krīzes, it īpaši tikt galā ar bēgļu plūsmām, ko rada nestabilitāte daudzās EKP valstīs, patlaban galvenokārt Sīrijā un Ukrainā. Migrantu plūsmas, it sevišķi Vidusjūras reģionā, ir jautājums, kam vajadzīgs visaptverošs ilgtermiņa risinājums; šajā sakarā aktīvi jāiesaista visas dalībvalstis, tostarp reģionālās un vietējās pašvaldības, nevis tikai tās, kuras ir ieinteresētas ģeogrāfiskā tuvuma dēļ. Valstīm, reģioniem un vietējām pašvaldībām, kas atrodas pie ES ārējām robežām, būtu jāsaņem pienācīgs atbalsts, lai tās varētu kontrolēt ārējās robežas un risināt ar imigrāciju, tostarp veselības aizsardzību, saistītas krīzes situācijas;

14. norāda, ka starp dažādām EKP valstīm pastāv lielas atšķirības programmu ziņā un attiecībā uz politisko vēlmi īstenot nepieciešamās politiskās, sociālās un ekonomiskās reformas Tāpēc EKP iniciatīvas būtu jāpielāgo atkarīgi ne vien no attiecīgo valstu valdību patiesas gatavības ieviest nepieciešamās izmaiņas un padziļināt attiecības ar ES, bet arī no to vēlmes veicināt reformas un panākt šādu iniciatīvu atbalstīšanu sabiedrībā; vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir svarīga nozīme šajā ziņā, bet tās bieži ir atkarīgas no valstu valdībām; neskatoties uz to, tās būtu jāuzskata par svarīgiem sarunu partneriem;

15. piekrīt viedoklim, ka demokrātijas veidošana partnervalstīs ir izšķirošs faktors Eiropas Savienībai. Demokratizācija un decentralizācija ir nepieciešama sociālekonomiskajai attīstībai un ļoti nozīmīga transformācijas procesiem Austrumu partnerības reģionā un Vidusjūras baseinā. EKP ir izcila iniciatīva šādu procesu atbalstam, savukārt CORLEAP un ARLEM ir atbilstīgi forumi, kas veicina partnerattiecības un atvērtību demokratizācijas un pilsoniskās sabiedrības veidošanas procesā;

16. pilnībā atbalsta kopīgajā paziņojumā izklāstīto viedokli, ka Eiropas kaimiņattiecību politikai arī turpmāk jābūt pievilcīgai sadarbības iniciatīvai, kas reaģē uz partnervalstu vajadzībām. Eiropas Savienībai neapšaubāmi jābūt stratēģiskajai EKP valstu partnerei un, neskarot šo valstu suverenitāti, tās jāatbalsta ekonomikas attīstības virzīšanā un pārvaldības uzlabošanas centienos;

17. atgādina, ka iespējamā dalība Eiropas Savienībā ir viena no svarīgākajām iniciatīvām, ko Eiropas Savienībai jāstimulē partnervalstīs, lai sāktos reformas. Tāpēc ir ļoti svarīgi šo instrumentu izmantot piemērotā, pārredzamā un reālistiskā veidā, atkarībā no stāvokļa attiecīgajā valstī;

18. atgādina, ka reģionālajām un vietējām pašvaldībām ir izšķiroša nozīme demokrātisku procesu veicināšanā un veidošanā. Pašvaldības ir gan stratēģiskie partneri labas pārvaldības nodrošināšanā un pozitīvu attīstības rezultātu sasniegšanā, gan arī būtiski ES ārpolitikas dalībnieki;

19. vienlaikus uzsver, ka EKP īstenošana turpmāk jāizvērtē, ņemot vērā arī reģionālo un vietējo pašvaldību un to pārstāvju iesaistīšanos starpvalstu līmenī – aspekts, kas izskatāmajā paziņojumā atstāts novārtā;

Sarežģītas un efektīvas daudzpakāpju attiecības

20. uzsver, ka divpusējā EKP jāpapildina ar reģionālajām un daudzpusējām sadarbības iniciatīvām, šim nolūkam ieviešot mehānismus, kas veicina sadarbību starp ES un kaimiņvalstīm, kā arī starp atsevišķām valstīm. Būtu jāizmanto un jāveicina ES iniciatīvu ietvaros jau pastāvošās iespējas veidot sadarbību starp Eiropas Savienības un pārējo Eiropas valstu reģioniem un reģionu tīkliem;

21. uzskata, ka EKP ir interaktīva iniciatīva un tās efektīvai īstenošanai nepieciešama visu ieinteresēto dalībnieku iesaistīšanās un sadarbība dažādos pārvaldības līmeņos. Tikai tad EKP valstīs, kas gatavas īstenot iekšpolitiskas reformas, varēs efektīvi sadarboties ar ES un no tās sagaidīt politisko atbalstu, visaptverošu tirdzniecības līgumu noslēgšanas piedāvājumu, vīzu režīma liberalizēšanas pasākumus, kā arī tehnisko un finansiālo palīdzību;

22. konstatē, ka dažādās kaimiņvalstīs atšķirīgi paņēmieni attiecībā uz reformu īstenošanu un ciešāku attiecību veidošanu ar ES, kā arī daudzveidīgās problēmas, kas pēdējā laikā jārisina atsevišķām EKP valstīm, radīja nepieciešamību no ES puses izstrādāt individualizētu un konkrētajam gadījumam atbilstīgu pieeju ne tikai EKP ģeogrāfiskajā aspektā (dienvidi un austrumi), bet galvenokārt atkarībā arī no konkrēto partnervalstu izredzēm, iespējām un uzdevumiem;

23. piekrīt viedoklim, ka Eiropas Savienībai būtu jāiegulda nozaru tematiski strukturētos finanšu instrumentos. Tāda pieeja sekmētu plašāku labas prakses apmaiņu un attīstības stratēģiju izstrādi atsevišķās prioritārajās politikas jomās, piemēram, publiskās administrācijas reformas, fiskālā decentralizācija un teritoriālā sadarbība;

24. vēlas uzsvērt, ka svarīgi ir atbalstīt centienus, kas vērsti uz stabilākas demokrātijas veidošanu un politiskajām reformām partnervalstīs. Nav šaubu, ka kaimiņattiecību politika, kas īstenota reģionos un ko īstenojuši reģioni, var izrādīties efektīvs līdzeklis tādu ES pamatvērtību veicināšanai kā cilvēka cieņas neaizskaramība, brīvība, demokrātija, līdztiesība, tiesiskums un cilvēktiesību, tostarp minoritāšu tiesību, ievērošana;

25. saistībā ar ES un EKP valstu konkrētajiem sadarbības projektiem aicina īpašu uzmanību pievērst pašvaldību iesaistīšanas nozīmei un lietderīgumam. Zināms, ka izvirzīto mērķu sasniegšana ir lielā mērā atkarīga no reģionālās attīstības līmeņa un attiecīgo valstu spējas nodrošināt efektīvu pārvaldību centrālajā, reģionālajā un vietējā līmenī;

26. aicina Eiropas Komisiju un dalībvalstis ņemt vērā RK un tās locekļu ieteikumus un pieredzi, lai atbalstītu ekonomisko un politisko pārmaiņu procesus partnervalstīs un efektīvāku sadarbību visos pārvaldības līmeņos;

27. uzsver, ka nozīme ir arī tam, ka valstu ārpolitika tiek īstenota vairākos līmeņos. Šajā ziņā galvenais uzdevums ir radīt sinerģiju starp valstu valdību ārpolitikas un pašvaldību ārpolitikas dimensiju. Šajā jomā CORLEAP un ARLEM ir ideāli forumi, kas dod iespēju noteikt vajadzības un dalīties pieredzē;

Iedarbīgi pasākumi un sadarbības koordinēšana dažādos pārvaldības līmeņos

28. vēlas uzsvērt, ka, pateicoties starptautiskajiem kontaktiem un aktīvai dalībai ekonomiskajā dzīvē, reģionālās un vietējās pašvaldības īsteno vienu no galvenajiem ES integrācijas mērķiem, proti, veicina sociālo un ekonomisko attīstību. Ņemot to vērā, reģionālajām un vietējām pašvaldībām jāpiedalās EKP plānošanā, īstenošanā, uzraudzībā un īstenošanas novērtēšanā it īpaši tajās jomās, kas ir to tiešā kompetencē un kurās tām ir pieredze;

29. apzinās, ka lielākajā daļā EKP valstu svarīga nozīme ir institucionālo un administratīvo spēju veidošanai. Būtisks šādas politikas dimensijas elements skar tieši vietējās un reģionālās pašvaldības. Tāpēc Reģionu komitejai un reģionālajām un vietējām pašvaldībām jāuzņemas aktīva loma, izstrādājot un īstenojot visaptverošas programmas, kas paredzētas iestāžu darbības uzlabošanai un ko ir ierosinājusi Eiropas Komisija un dalībvalstis, lai uzlabotu Austrumu partnerības valstu institucionālās un administratīvās spējas;

30. aicina vietējās un reģionālās pašvaldības piedalīties, lai tās līdztekus valdībām izstrādātu un īstenotu asociācijas nolīgumus, stratēģiskus dokumentus un rīcības plānus, ko ES un partnervalstis ir saskaņojušas;

31. uzsver, ka liela nozīme ir labi koordinētām augšupējām iniciatīvām, kā arī ES un EKP valstu vietējo un reģionālo pašvaldību sadarbības atbalstam, kas sekmētu vietējās demokrātijas un pilsoniskās sabiedrības struktūru veidošanu;

32. uzskata, ka ir svarīgi atbalstīt tādas iniciatīvas, par kurām praktiski interesējas EKP valstu pilsētas un reģioni un kuras var īstenot zemāka publiskās pārvaldes līmeņa iestādes; runa ir par sadraudzības pilsētu sadarbību, kā arī sadarbību pārrobežu, kultūras, ekonomikas u. c. jomās;

33. domā, ka demokrātiskas administratīvās reformas centrālās pārvaldes līmenī jāpapildina ar pasākumiem reģionālajā un vietējā līmenī. Tam ir būtiska nozīme, lai varētu uzlabot institucionālās spējas un pildīt ar ES noslēgtos nolīgumus, piemēram, asociācijas nolīgumus, un veidot kompleksas un padziļinātas brīvās tirdzniecības zonas;

34. uzsver, ka ES finansējums lielā mērā jāvirza uz partnervalstu reģionālo attīstību un tas jāizmanto atbilstīgi skaidriem kritērijiem, pamatojoties uz izstrādātām un saskaņotām reģionālās attīstības stratēģijām, konkrētiem mērķiem un rezultātiem. Reģionālajām un vietējām pašvaldībām, kā arī pilsoniskajai sabiedrībai jābūt attiecīgi pārstāvētai struktūrās, kas uzrauga minēto līdzekļu izmantošanu;

35. aicina abās EKP dimensijās paredzēt atbilstīgus mehānismus, kas sekmētu tiešu dialogu, informācijas apmaiņu un zinātnības nodošanu EKP valstu reģionālajām un vietējām pašvaldībām (piemēram, izmantojot pastāvošo vietējās administrācijas atbalsta instrumentu);

36. vēlas, lai ES vietējās un reģionālās pašvaldības un to partneri EKP valstīs efektīvāk izmantotu atbalsta instrumentus, piemēram, *Twinning* vai *TAIEX*, un tādējādi EKP valstīm sniegtu atbalstu efektīvu un mūsdienīgu administratīvo struktūru veidošanā, piemēram, iedibinot ciešu administratīvo sadarbību, kuras viens no svarīgākajiem elementiem būtu dalībvalstu un EKP valstu publiskās administrācijas ierēdņu apmaiņa. Turklāt ES reģioni varētu uzņemties lielāku lomu atbalsta sniegšanā potenciālajiem dalībniekiem, kas varētu iesaistīties tādās trešām valstīm paredzētajās ES 2014.–2020. gada programmās kā Pirmspievienošanās palīdzības instruments (*IPA II*), programmas “Apvārsnis 2020” ietvaros paredzētā starptautisko attiecību sadaļa un ES programmas, kurās piedalās ES dalībvalstis un trešās valstis, kā tas bija, piemēram, saistībā ar programmu EKPI pārrobežu sadarbībai Vidusjūras reģionā 2007.–2013. gadam, ar kuru arī 2014.–2020. gada periodā turpinās finansēt pārrobežu sadarbību, pamatojoties uz programmu EKPI pārrobežu sadarbībai Vidusjūras reģionā;

Reģionu komitejas lomas nostiprināšana

37. ir pārliecināta, ka, to vairāk iesaistot tematisko platformu darbībā, vietējām un reģionālajām pašvaldībām rastos iespēja veikt efektīvākus un labākus pasākumus; Reģionu komitejai ir neapšaubāmi svarīga nozīme šajā ziņā, jo tā papildina un atbalsta CORLEAP un ARLEM pieņemtos lēmumus;

38. uzsver, ka tā vēlas Eiropas Komisijai un tās dienestiem sniegt ieteikumus, kā pārskatīt kritērijus attiecībā uz ES finansiālā atbalsta saņemšanas tiesībām un izstrādāt procedūras šāda atbalsta pieprasīšanai, lai nodrošinātu minētā atbalsta pieejamību EKP valstu vietējām un reģionālajām pašvaldībām un tā lietderību. Saistībā ar minētajiem kritērijiem tomēr nedrīkst aizmirst, ka EKP valstu vietējām pašvaldībām jāuzņemas lielāka atbildība gan par organizāciju, gan par rezultātiem;

Pienācīga komunikācija, informācijas plūsma un pieredzes apmaiņa

39. uzskata, ka ES centienos izveidot noturīgas politiskās un administratīvās struktūras būtu jāpievērš uzmanība arī apmācības programmām (gan klātienē, gan neklātienē programmām), kas paredzētas vietējās un reģionālās administrācijas pārstāvjiem un kuru mērķis ir celt profesionālo kvalifikāciju un prasmes, kā arī efektīvi izmantot finansējumu;

40. atgādina par projektiem, ko Reģionu komitejā patlaban jau īsteno, lai uzraudzītu un novērtētu pilnvaru deleģēšanu kaimiņvalstīs. Šos instrumentus, ieskaitot tiešsaistes platformu, nākotnē varētu izmantot ne tikai kā informācijas avotu, bet arī kā pamatu, lai attīstītu jaunus vai mainītu līdzšinējos darbības virzienus;

41. uzskata, ka informācija par pieejamajām atbalsta programmām un par procedūrām, kā pieteikties uz ES finansiālo atbalstu, būtu jāsaņem visiem ieinteresētajiem dalībniekiem EKP reģionā. Savukārt reģionālo un vietējo pašvaldību pienākums būtu informēt attiecīgos valsts un citus publiskās pārvaldes dalībniekus par tām nepieciešamo apmācību un citiem pasākumiem, kas veicinātu labu pārvaldību vietējā un reģionālajā līmenī. Labai komunikācijai un dialogam starp partneriem jābūt Eiropas kaimiņattiecību politikas stūrakmenim;

42. iesaka par paraugu ņemt reģionālās politikas tīmekļa vietni *Inforegio* un izstrādāt elektronisku rokasgrāmatu par EKP valstīm un pašreizējiem finansēšanas instrumentiem, kas paredzēti un pieejami EKP valstu vietējām un reģionālajām pašvaldībām. Tas nodrošinātu gan Eiropas Savienības, gan partnervalstu vietējām un reģionālajām pašvaldībām skaidru un aktuālu informāciju;

43. nobeigumā aicina Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD) iecelt kontaktpersonas visās ES pārstāvniecībās EKP valstīs. Šādas kontaktpersonas varētu, pirmkārt, sniegt uzņēmējas valsts vietējām organizācijām, kā arī reģionālajām un vietējām pašvaldībām informāciju par zemākajos publiskās pārvaldes līmeņos plānotajiem un īstenojamajiem pasākumiem un, otrkārt, nodot RK sagatavoto informāciju attiecīgajiem partneriem EKP valstīs.

Briselē, 2014. gada 3. decembrī

Reģionu komitejas
priekšsēdētājs

Michel LEBRUN